

יום ה', י"ד בטבת תשס"ד (08 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **י"ד בטבת**, יום פטירתו בשנת תקע"ד (1713) של **לפמן בהרנס**, יהודי החצר בהאנובר שבגרמניה.

בעוד שבמקרים רבים אחרים יהודי החצר פעלו נגד אחיהם היהודים, בהרנס היה מליץ ישר אמיתי ופעל להגן על אחיו בהאנובר ובסביבה. הוא היה אחד העשירים ביותר מבין יהודי החצר ["Hofjuden"], עם קשרים כלכליים לגורמים רבים באירופה, ועם קשרי נישואים במשפחות של יהודי חצר אחרים. לא פחות חשוב – קשרו עם הפטרונו שלו, הדוקס ארנסט אוגוסט, היה קשר של ידידות ממש. בהרנס עצמו לא היה יהודי משכיל, אך הוא חי בתקופתו של שפינוזה ומצא את עצמו "יושב על הגדר" בין עולם מסורת אבותיו לבין "העולם החדש". בין האורחים בביתו היו רבים מהמשכילים הראשונים. לעומת בהרנס עצמו, לבנו – נפתלי הרץ בהרנס – לא היו הסתייגויות רבות בקשר ל"פעמי השכלה" והיתה לו התכתבות ענפה עם שפינוזה.

יהודי החצר

כינוי לסוכנים יהודים עשירים ששימשו בחצרות שליטי גרמניה [וארצות נוספות] במאות ה-17 וה-18. הם סייעו במימון החצר והצבא, והיו ספקים של מוצרים שונים – מתכות לטביעת מטבעות, אשלג ליצירת אבק שריפה, תבואות ומספוא לסוסים ומוצרי מותרות כגון אבני חן. מהם שפעלו בשליחויות כלכליות ומדיניות ופיתחו ענפי תעשייה ומסחר חדשים לשם העשרת חצר השליטים.

מכח מעמדם וקירבתם לשליטים, הם היו לשתדלנים ולמליצי ישר על אחיהם היהודים, וסייעו בביטול גזירות קשות, גירושים והחרמות רכוש. הם פעלו בעיקר בגרמניה, אך במאה ה-18 פעלו כמה יהודי חצר בתפקידים דומים גם בצרפת, באנגליה וברוסיה. תפקיד "יהודי החצר" נוצר מתוך רצון השליטים לא להזדקק לאנשי פמלייתו, שביקשו לצמצם מסמכויותיו – האצילים, הכמורה וכד'. מעמד יהודי החצר **לא היה מעוגן בחוק כלשהו** והם היו תלויים בחסדי המושלים. אולם, הן האצולה והן המוני העם שנאו אותם.

מן הידועים שביהודי החצר הם **שמואל אופנהימר** (סוף המאה ה-16) ו**יוסף זיס אופנהימר**, שפעל בגרמניה בשנים 1733-1738. יוסף זיס אופנהימר הגיע לעמדת כח שאיפשרה לו להכניס רפורמות במדינה, אולם סופו שנאסר. הוא דחה הצעה להמיר את דתו והומת, כשקריאת "שמע ישראל" על שפתיו. הוא הינצח ברומן "היהודי זיס", של הסופר היהודי ליאון פויכטוואנגר. יהודי החצר השפיעו על חיי החברה היהודיים, למרות שמספרם היה זעום, וסייעו ליהודים להשתלב בסביבתם מהבחינות החברתית והתרבותית.

[לקסיקון מן המסד ליהדות ולציונות]

פרשת השבוע, פר' **"ויחי"** מסיימת את ספר **"בראשית"**, ובה אנו נפרדים גם מ**יעקב אבינו** וגם מ**"יהודי החצר הראשון"** בתולדות עם ישראל, **יוסף הצדיק**. עם כל קשריו ל"פטרונו" שלו, פרעה מצרים, לא יעקב ולא יוסף שכח היכן הבית שלו: **"ויקרא [יעקב] לבנו ליוסף ויאמר**

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכיי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי." [תהלים פ"א]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי**

יום נעים ושבט שלום!

כניסת השבת (ב"ש): 16³²

צאת השבת (ב"ש): 17³¹

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

יום ה', י"ד בטבת תשס"ד (08 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

לו...אל נא תקברני במצרים. ושכבתי עם אבותיי..." [בראשית מ"ז 29-30]; וכך יוסף: "וישב יוסף את בני ישראל לאמור, פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותיי מזה." [שם נ' 25]

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכיי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי." [תהלים פ"א]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום חמישי
כניסת השבת (ב"ש): 16³²
צאת השבת (ב"ש): 17³¹
יום נעים ושבט שלום!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.